

MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

UDC 808.5:070:8

DOI 10.35433/pedagogy.1(124).2026.15

MEANS OF LOGICAL AND EMOTIONAL EXPRESSIVENESS AS A TOOL OF EFFECTIVE COMMUNICATION FOR FUTURE JOURNALISTS AND LANGUAGE AND LITERATURE TEACHERS

L. A. Bashmanivska*, V. I. Bashmanivskyi**

The article examines the essence, functions, and types of means of logical and emotional expressiveness and determines their role in the professional training of future journalists and language and literature teachers as a tool of effective communication with an audience. It states that means of logical and emotional expressiveness – such as intonation, logical stress, speech melody, tempo, and extralinguistic means – are important components of communication which, together with speech technique (diction, voice, breathing, and orthoepy), ensure a harmonious combination of rational argumentation and emotional impact. The study emphasizes that means of logical and emotional expressiveness are essential in the professional activities of journalists and language and literature teachers, as they contribute to effective interaction, deeper comprehension of content, and emotional influence on listeners. These means perform informational, persuasive, emotional-aesthetic, regulatory, and other functions. Special attention is drawn to the fact that intonation, pauses, logical stress, tempo, speech melody, and extralinguistic expressive means integrate intellectual and emotional levels of perception. Media professionals employ these means to create accessible and convincing texts, to develop an individual creative style and communicative culture, and to establish trust and emotional contact with the audience. For language and literature teachers, these means constitute an important instrument of educational and formative influence, as students' interest in and emotional attitude toward language and literature largely depend on the expressiveness of the teacher's speech. The article concludes that in the process of professional training, every specialist must master means of logical and emotional expressiveness and develop the ability to apply them effectively, as they ensure successful communication in the contemporary media space.

Keywords: *means of logical and emotional expressiveness, future journalist, language and literature teacher, diction, intonation, logical stress, melody, pauses, communication.*

* Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Associate Professor
(Zhytomyr Ivan Franko State University)

lyubov_andreevna11@ukr.net
ORCID: 0000-0003-3528-2864

** Candidate of Philological Science (PhD in Philology), Associate Professor
(Zhytomyr Ivan Franko State University)

valerii.ivanovych11@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6774-5419

ЗАСОБИ ЛОГІКО-ЕМОЦІЙНОЇ ВИРАЗНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ЖУРНАЛІСТА Й УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

Л. А. Башманівська, В. І. Башманівський

У статті досліджено сутність, функції та різновиди засобів логіко-емоційної виразності, визначено їх роль у професійній підготовці майбутніх журналістів і вчителів-словесників як інструмента ефективною комунікації з аудиторією. Зазначено, що засоби логіко-емоційної виразності, зокрема інтонація, логічні наголоси, мелодика мовлення, темп, позамовні засоби, – це важливі компоненти комунікації, які разом з технікою мовлення (дикцією, голосом, диханням, орфоепією) забезпечують гармонійне поєднання раціональної аргументації та емоційного впливу. Підкреслено, що засоби логіко-емоційної виразності необхідні в професійній діяльності журналіста й учителя-словесника, адже сприяють ефективному спілкуванню, кращому розумінню змісту й емоційному впливу на слухачів; виконують інформаційну, переконувальну, емоційно-естетичну, регулятивну та інші функції. Наголошено на тому, що інтонація, пауза, логічний наголос, темп, мелодика мовлення та позамовні засоби виразності поєднують інтелектуальний і чуттєвий рівні сприймання. Працівники медіа використовують ці засоби для створення доступних і переконливих текстів, власного творчого стилю та комунікативної культури, формування довіри й емоційного контакту з аудиторією, а для вчителів-словесників – це важливий інструмент освітнього й виховного впливу, адже від виразності мовлення педагога залежить інтерес та емоційне ставлення учнів до слова й літератури в цілому. Зазначено, що в процесі професійної підготовки кожному фахівцю необхідно оволодіти засобами логіко-емоційної виразності, розвинути вміння їх застосовувати. Вони допоможуть забезпечити ефективну комунікацію в сучасному медіапросторі.

Ключові слова: засоби логіко-емоційної виразності, майбутній журналіст, учитель-словесник, дикція, інтонація, логічний наголос, мелодика, паузи, комунікація.

Introduction of the issue. In the context of the contemporary information space and the growing role of media in shaping public consciousness, effective communication by both media professionals and language and literature teachers acquires particular significance. One of the important instruments of communication is the means of logical and emotional expressiveness which, together with speech technique (diction, voice, breathing, and orthoepy), ensure a harmonious combination of rational argumentation and emotional impact. These means enable media professionals to construct a clear structure of the text, enhance the persuasiveness of journalistic material, provide it with an individual intonation, and activate the cognitive sphere of audience perception. For future journalists, mastering these means constitutes an important component of professional training, contributing to the development of an individual creative style and the enhancement of communicative culture. For language and literature teachers, means of logical and emotional

Постановка проблеми. В умовах сучасного інформаційного простору й зростання ролі медіа у формуванні суспільної свідомості особливої ваги набуває ефективна комунікація як працівників медіа, так і вчителів-словесників. Одним із важливих інструментів спілкування є засоби логіко-емоційної виразності, що разом з технікою мовлення (дикцією, голосом, диханням, орфоепією) забезпечують гармонійне поєднання раціональної аргументації та емоційного впливу. Медіафахівцям вони дозволяють вибудовувати чітку структуру тексту, підсилювати переконливість журналістського матеріалу, надавати йому індивідуальної інтонації, активізувати когнітивну сферу сприйняття аудиторії. Для майбутнього журналіста опанування цими засобами є важливою складовою професійної підготовки, компонентом формування власного творчого стилю й підвищення комунікативної культури. Для вчителів-словесників засоби логіко-емоційної виразності допомагають формувати

expressiveness help shape students' speech culture, develop critical thinking, and cultivate aesthetic taste. In this regard, the study of means of logical and emotional expressiveness is of particular relevance, as they improve the quality of communication and contribute to the professional development of specialists.

Current state of the issue. Scholars (T. Balanda, L. Bashmanivska, L. Butuzova, O. Dadukevych, S. Yermolenko, O. Kolomiiets, L. Lehka, Z. Mytiai, L. Moroz-Rekotova, O. Orlova, O. Petriv, V. Siroshtan, Yu. Tsyvata) emphasize that a harmonious combination of logical and emotional components constitutes an indicator of a high level of communicative culture. As noted, "Today, it is no longer sufficient to be competent in one's field; one must be able to attract attention, arouse interest, and evoke an emotional response from listeners or viewers" [1: 212]. Means of logical and emotional expressiveness facilitate this process. They combine logical argumentation with emotional influence on the audience, function as an integrative quality of the text, and ensure a simultaneous impact on both intellectual and emotional levels of perception, thereby enhancing memorability and increasing the persuasiveness of informational messages. Researchers define the concept of "means of logical and emotional expressiveness" as a set of organically interconnected expressive components, without the comprehension and consideration of which it is impossible to convey the logical and emotional content of speech [6: 120]. These components include intonation, pauses, logical stress, tempo, melody, and extralinguistic means (posture, gestures, and facial expressions).

The aim of the article is to clarify the essence, functions, and types of means of logical and emotional expressiveness and to determine their role in the professional training of future journalists and language and literature teachers as an instrument of effective communication with the audience.

Results and discussion. In the contemporary media space, characterized by information overload, it is particularly important to employ communicative

мовну культуру, розвивати критичне мислення та виховувати естетичний смак в учнів. У зв'язку з цим, дослідження засобів логіко-емоційної виразності набуває особливої актуальності, оскільки вони покращують якість комунікації, сприяють професійному становленню фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі (Т. Баланда, Л. Башманівська, Л. Бутузова, О. Дадукевич, С. Єрмоленко, О. Коломієць, Л. Легка, З. Митяй, Л. Мороз-Рекотова, О. Орлова, О. Петрів, В. Сіроштан, Ю. Цивата) наголошено, що гармонійне поєднання логічного й емоційного компонентів – це показник високої комунікативної культури. "Сьогодні недостатньо лише бути компетентним у своїй галузі, потрібно вміти привертати увагу, зацікавлювати, викликати емоційний відгук у слухачів чи глядачів" [1: 212]. Цьому сприяють засоби логіко-емоційної виразності. Вони поєднують логічну аргументацію з емоційним впливом на аудиторію, виступають інтегративною якістю тексту й забезпечують одночасну дію на інтелектуальний та емоційний рівні сприйняття, що допомагає кращому запам'ятовуванню та підвищенню переконливості інформаційного повідомлення. Під поняттям "засоби логіко-емоційної виразності" дослідники розуміють сукупність органічно пов'язаних між собою компонентів виразності, без осмислення й урахування яких неможливо передати логічний та емоційний зміст мовлення [6: 120]. До таких компонентів відносять інтонацію, паузи, логічні наголоси, темп, мелодіку, позамовні засоби (позу, жести, міміку).

Мета статті – з'ясувати сутність, функції та різновиди засобів логіко-емоційної виразності, визначити їх роль у професійній підготовці майбутніх журналістів і вчителів-словесників як інструмента ефективної комунікації з аудиторією.

Виклад основного матеріалу. У сучасному медіапросторі в умовах інформаційного перевантаження особливо важливо використовувати такі

strategies that combine precision and logical coherence with emotional richness. An effective instrument for achieving this is the use of means of logical and emotional expressiveness, including intonation, logical stress, speech melody, tempo, and extralinguistic expressive means. Their purposeful application contributes to enhancing media culture and fostering the development of the information environment.

In the processes of reading aloud and oral speech, means of logical and emotional expressiveness are closely connected with the intonational structure of sentences. Intonation serves as an important instrument of professional mastery for future specialists, as it provides semantic accuracy, emotional expressiveness, and communicative persuasiveness to oral speech. Appropriately selected intonation helps convey the content of information, emphasize key points, create an appropriate mood, and ensure comprehension. For journalists working on air or conducting interviews, intonation becomes a crucial means of attracting and maintaining audience attention, building trust, and shaping a professional image. For language and literature teachers, intonation plays a particularly significant role, making speech expressive and capable of sustaining students' attention. Moreover, it functions as an important pedagogical instrument that influences the quality of communication, the classroom atmosphere, and the overall effectiveness of the educational process.

O. Dadukevych and Yu. Tsyvata consider intonation to be the primary means of logical and emotional expressiveness. The scholars interpret the concept of "intonation" as a complex phenomenon, a set of prosodic features involved in segmenting and organizing the speech flow in accordance with the meaning of the text, as well as the sound expression of thought through appropriate pitch, intensity, tempo, and timbre of the voice [3: 163]. According to O. Kolomiets and T. Balanda, in the communicative process intonation performs a number of functions. In particular, it enables the expression of emotions and attitudes

комунікативні стратегії, які можуть поєднати точність і логічність викладу з емоційною насиченістю. Ефективним інструментом для цього є засоби логіко-емоційної виразності, зокрема інтонація, логічні наголоси, мелодика мовлення, темп, позамовні засоби виразності тощо. Їх цілеспрямоване використання допомагає підвищувати рівень медіакультури та розвивати інформаційне середовище.

При безпосередньому читанні й мовленні засоби логіко-емоційної виразності пов'язані з інтонаційною структурою речень. Інтонація – важливий інструмент професійної майстерності майбутніх фахівців, оскільки вона надає усному мовленню смислової точності, емоційної виразності й комунікативної переконливості. Правильно підібрана інтонація допоможе передати зміст інформації, підкреслити головне, створити відповідний настрій і забезпечити розуміння сказаного. Якщо журналіст працює в ефірі або під час інтерв'ю, інтонація стає важливим засобом, що привертає та утримує увагу аудиторії, формує довіру й створює образ фахівця. А для вчителя-словесника інтонація відіграє особливу роль, вона робить мовлення виразним і здатним утримати увагу школярів. Окрім того, це важливий педагогічний інструмент, що має вплив на якість комунікації, атмосферу на уроці й ефективність навчального процесу в цілому.

Інтонацію як основний засіб логіко-емоційної виразності розглядають О. Дадукевич та Ю. Цивата. Дослідниці трактують поняття "інтонація" як складне явище, сукупність просодичних засобів, що беруть участь у членуванні й організації мовленнєвого потоку відповідно до сенсу тексту, а також як звукове вираження думки за допомогою відповідної висоти, сили, темпу й тембру голосового звучання [3: 163]. На думку О. Коломієць і Т. Баланди, у комунікативному процесі інтонація виконує низку функцій, зокрема, дозволяє виражати емоції та ставлення до об'єктів навколишньої дійсності; акцентуаційну (сприяє виробленню

toward objects of reality; fulfills an accentual function (contributing to the effect of stressed syllables); performs a grammatical function (assisting in the recognition of grammatical and syntactic structure of an utterance); and carries out a discursive function (conveying new information) [4: 119]. Beyond transmitting the content of a message, intonation shapes its emotional coloring, influences listeners' trust, and creates a particular image of the speaker. Mastery of intonational means constitutes an essential component of professional competence for future journalists and language and literature teachers, as it ensures a harmonious combination of emotional expressiveness and logical clarity in speech. Developing such skills requires systematic training and knowledge of speech breathing, diction, tempo, pauses, and phrase melody, which together form an effective instrument of professional communication.

Among the means of logical and emotional expressiveness, speech units (intonational groups) also play an important role. They help divide an utterance into logically complete segments, thereby facilitating audience perception and comprehension. Each unit has its own intonational pattern, which creates an emotional tone, influences perception, and highlights the significance of particular words. Through such segmentation, speech becomes rhythmic, structured, and free from monotony. Clear division of phrases into intonational groups reduces informational load and facilitates understanding and memorization.

T. Siroshstan, S. Yermolenko, and Z. Mytiai emphasize that the speech unit is of great importance in the speech process, as it closely integrates all components of logical and emotional expressiveness and conveys the content of the text [8: 47]. Future journalists, as well as teachers, must understand the process of segmenting text into intonational groups and apply it effectively in speech. This forms the basis of the intonational and logical structure of oral discourse, without which speech would lose its

ефекту наголошеного складу); граматичну (допомагає розпізнати граматику й синтаксичну структуру висловлювання); дискурсивну (передає нову інформацію) [4: 119]. Окрім передавання змісту повідомлення, інтонація формує його емоційне забарвлення, впливає на довіру слухачів і створює певний образ мовця. Володіння інтонаційними засобами для майбутніх журналістів і вчителів-словесників – складова професійної майстерності, що допомагає досягнути гармонійного поєднання емоційної виразності мовлення та логічної чіткості. Для формування таких умінь потрібно систематично тренуватися, знати особливості мовленнєвого дихання, дикції, темпу, пауз, мелодики фраз, що в цілому створює ефективний інструмент професійної комунікації.

Серед засобів логіко-емоційної виразності важливе значення мають також мовні такти. Вони допомагають розподілити висловлювання на логічно завершені частини, щоб слухачам було легше сприймати й розуміти інформацію. Кожен такт має свій інтонаційний малюнок, що створює емоційний настрій і впливає на сприйняття, підкреслює важливість окремих слів. Завдяки мовним тактам мовлення стає ритмічним, упорядкованим, позбавленим монотонності. Чітке розмежування фраз на такти зменшує інформаційне навантаження, полегшує розуміння й запам'ятовування.

Дослідники Т. Сіроштан, С. Єрмоленко та З. Митяй вважають, що мовний такт для процесу мовлення має велике значення, оскільки тісно пов'язує між собою всі компоненти засобів логіко-емоційної виразності й передає зміст тексту [8: 47]. Майбутньому журналісту, як і вчителю потрібно знати процес членування тексту на мовні такти, добре ними оперувати в процесі мовлення. Це основа інтонаційно-логічної структури усного мовлення, без якої воно втратило б виразність, чіткість та ефективність сприйняття.

Важливе місце серед засобів логіко-емоційної виразності займає пауза, тобто

expressiveness, clarity, and perceptual effectiveness.

A significant place among the means of logical and emotional expressiveness is also occupied by the pause, defined as a break between intonational groups or individual words. The pause serves as an important instrument of effective communication for future journalists and language and literature teachers, as it allows them to emphasize key points, create an emotional atmosphere, engage the audience's attention, and regulate the tempo of perception. According to O. Orlova, a pause is one of the means of logical and emotional expressiveness in dialogic speech and belongs to extralinguistic factors [7: 91].

A pause functions not merely as a break in speech but also as an important communicative tool that enables future professionals to structure information, reinforce the meaning of what is said, and influence the emotional perception of the audience. In professional speech, a pause performs several functions. In particular, it has a semantic function, helping listeners better understand the logic of presentation, remember the main ideas, and distinguish semantic parts of an utterance; an emotional-expressive function, intensifying emotional impact, preparing the audience for important information, and creating suspense; a rhythmic-melodic function, making speech more expressive and pleasant to listen to, forming a natural rhythm of speech, and preventing monotony; and a psychological function, providing an opportunity to reflect on what has been heard, avoid speech errors, select appropriate words, and maintain confidence.

In the future professional activity of journalists, the ability to use pauses is of key importance during live broadcasts, public speeches, or interviews, as it allows them to emphasize key messages, control the tempo of conversation, and create an atmosphere of trust. When pauses are used appropriately, they transform speech into an instrument of influence while helping journalists communicate effectively with their audience. In the speech of language and literature teachers,

зупинка між мовними тактами чи окремими словами. Пауза також є інструментом ефективної комунікації майбутнього журналіста й учителя-словесника, оскільки дозволяє підкреслити важливі моменти, створити емоційну атмосферу, залучити увагу аудиторії та контролювати темп сприйняття. На думку О. Орлової, пауза – один із засобів логіко-емоційного вираження діалогічного мовлення, що належить до екстралінгвістичних чинників [7: 91].

Пауза виступає не тільки зупинкою в мовленні, а й важливим інструментом комунікації, що допомагає майбутнім фахівцям структурувати інформацію, підсилити зміст сказаного та впливати на емоційне сприйняття аудиторії. У професійному мовленні пауза виконує низку функцій, зокрема, смислово (допомагає слухачам краще зрозуміти логіку викладу й запам'ятати основне, розмежовує смислові частини висловлювання), емоційно-експресивну (підсилює емоційне враження, готує аудиторію до важливої інформації, створює інтригу), ритміко-мелодійну (робить мовлення виразним і приємним для слуху, формує природний ритм мовлення, запобігає монотонності), психологічну (дає можливість обміркувати почуте, уникнути мовних помилок, обрати наступні слова й зберегти впевненість).

У майбутній професійній діяльності журналіста вміння користуватися паузами має ключове значення під час прямого ефіру, публічного виступу чи інтерв'ю, що дозволяє підкреслювати ключові меседжі, контролювати темп розмови й створювати атмосферу довіри. Якщо паузи правильно поставлені, то вони перетворюють мовлення на інструмент впливу, при цьому допомагаючи журналісту ефективно комунікувати з аудиторією. Паузи в мовленні вчителя-словесника допомагають структурувати навчальний матеріал, звертати увагу учнів на ключові моменти, створювати відповідний емоційний настрій, а також регулювати темп уроку. У професійній діяльності вчителя-словесника пауза

pauses help structure educational material, draw students' attention to key points, create an appropriate emotional tone, and regulate the pace of the lesson. In professional pedagogical activity, the pause becomes a means of logically highlighting essential information, facilitating interaction with students, strengthening emotional impact, and exerting an educational influence. Future language and literature teachers must therefore master the ability to use pauses appropriately when explaining material, conducting discussions, reading expressively, or posing problem-based questions. These skills enhance the expressiveness of speech, strengthen the teacher's authority, and foster students' interest in the lesson while creating an atmosphere of trust.

Logical stress also serves as a foundation for accurate and expressive speech and represents an important means of logical and emotional expressiveness, as both journalists and teachers aim to establish effective communication with their audiences. According to the research of O. Petriv and L. Lehka, logical stress in oral speech performs a functional role by ensuring the precise transmission of thought to the addressee. Consequently, words or phrases highlighted by logical stress carry not only semantic but also evaluative and emotional significance [9: 57].

In the work of both media professionals and philologists, logical stress is one of the key means of logical and emotional expressiveness, as it helps distinguish primary from secondary information, determines the semantic structure of an utterance, and directs the audience's attention to important elements. In speech, logical stress performs logical, emotional, and communicative functions and serves as an indicator of the professional mastery of journalists and language and literature teachers. Expressiveness of speech, clarity of diction, and persuasiveness depend on a media professional's ability to emphasize key words in informational messages, interviews, or reports. Logical stress can alter the informational emphasis of, for example, a news report, shifting the

стає засобом логічного виділення основної інформації, взаємодії з учнями, емоційного підсилення та виховного впливу. Майбутній учитель-словесник повинен оволодіти вмінням доцільно робити паузи під час пояснення матеріалу, ведення дискусії, виразного читання або постановки проблемного питання. Ці вміння забезпечують виразність мовлення, підсилюють авторитет словесника, а також сприяють інтересу учнів до уроку й створенню атмосфери довіри.

Основою для правильного й виразного мовлення виступає і логічний наголос, що є важливим засобом логіко-емоційної виразності, адже кожен журналіст і вчитель ставлять перед собою завдання, щоб налагодити комунікацію із слухачами. За дослідженнями О. Петрів та Л. Легкої, логічний наголос в усному мовленні виконує функціональне значення, забезпечує точне донесення думки до адресата. Через це слово або словосполучення, виділені логічним наголосом, окрім смислового, мають ще й ціннісно-емоційне навантаження [9: 57].

У роботі як працівника медіа, так і філолога логічний наголос – один із ключових засобів логіко-емоційної виразності, адже він допомагає виокремити головне й другорядне, визначає смислову структуру висловлювання, акцентує увагу аудиторії на важливих моментах. У мовленні логічний наголос виконує логічну, емоційну та комунікативну функції. Він є показником професійної майстерності журналіста й учителя-словесника. Виразність мовлення, дикційну чіткість і переконливість забезпечує вміння медійника вчасно підкреслити ключове слово в інформаційному повідомленні, інтерв'ю або репортажі. Логічний наголос надає різного інформаційного забарвлення, наприклад, матеріалу в новинному сюжеті, змінює акценти в сприйманні події, часу чи місця. Він виступає важливим фактором емоційного впливу. У мовленні журналіста логічний наголос – засіб поєднання інтелектуальної точності й емоційної виразності, що

audience's focus on an event, time, or place. It also acts as an important factor of emotional influence. In journalists' speech, logical stress functions as a means of combining intellectual precision with emotional expressiveness, enabling them to deliver persuasive and reliable information to the audience.

Logical stress also plays an extremely important role in the work of language and literature teachers. It helps students better understand semantic emphases in a text, distinguish primary and secondary elements, and perceive the emotional tone of what is said. Logical stress thus becomes an important instrument of pedagogical influence. If teachers use it effectively in their speech, it significantly affects the effectiveness of the lesson, the level of students' comprehension of the material, and the formation of students' speech culture.

Another important means of logical and emotional expressiveness for future professionals is speech melody, as it ensures a harmonious combination of emotional expressiveness and logical clarity. According to a number of scholars, melody is a component of expressiveness characterized by changes in voice pitch (rising and falling), as well as variations in intensity and duration of sound during speech [8: 62]. In both journalistic and pedagogical activities, the word is the primary instrument of influence, and speech melody helps create an appropriate mood, emphasize key ideas, build audience trust, and convey the content of a message. Through melody, information acquires emotional depth, and the text gains a lively sound. It draws attention to important details, highlights key words, and separates semantic segments of an utterance, which is essential for both journalists and language and literature teachers who use melody as a tool of emphasis. Monotonous speech reduces the effectiveness of information perception and tires listeners, whereas speech melody helps construct the intonational structure of discourse and maintain audience attention, strengthening the persuasiveness of the message. Therefore, the ability to master speech melody as an

допоможе донести переконливу та достовірну інформацію аудиторії.

Надзвичайно важлива роль логічного наголосу й у роботі вчителя-словесника. Він допомагає учням краще зрозуміти смислові акценти в тексті, виділити головне та другорядне, відчутти емоційне забарвлення сказаного. Логічний наголос – це важливий інструмент педагогічного впливу. Якщо вчитель уміє правильно використовувати його у своєму мовленні, то це значно впливатиме на ефективність уроку, рівень засвоєння учнями матеріалу й формування культури мовлення школярів.

Одним із важливих засобів логіко-емоційної виразності майбутніх фахівців є також мелодика мовлення, оскільки забезпечує гармонійне поєднання емоційної виразності та логічної чіткості. На думку низки авторів, мелодика – це один із компонентів виразності, певні зміни голосу в межах підвищення й пониження, а також сили й тривалості звучання в процесі мовлення [8: 62]. У журналістській, як і в педагогічній діяльності слово – це основний інструмент впливу, а мелодика мовлення допомагає створити відповідний настрій, підкреслити важливу думку, сформувану довіру аудиторії та передати зміст повідомлення. Завдяки мелодиці інформація набуває емоційної наповненості, а текст – живого звучання. Вона допомагає привернути увагу до важливих деталей, виокремити ключові слова й розмежувати смислові відрізки висловлювання, що важливо і для журналіста, і для вчителя-словесника, які використовують мелодику як інструмент акцентування. Адже монотонне мовлення знижує ефективність сприйняття інформації та втомлює слухачів, а мелодика мовлення допомагає вибудувати інтонаційну структуру й тримати увагу, підсилює переконливість висловленого, тому ознакою професійної компетентності журналістів і вчителів є вміння володіти мелодикою мовлення як

important means of logical and emotional expressiveness is a marker of professional competence for both journalists and teachers.

Another important factor of logical and emotional expressiveness is speech tempo, as it directly influences communicative effectiveness and the perception of information. The ability to vary speech tempo is professionally significant for future language and literature teachers and journalists, since the persuasiveness and dynamism of speech, as well as the ability to maintain the audience's attention, largely depend on it. If the tempo is too fast, comprehension becomes more difficult and the speech may appear rushed and superficial, whereas an excessively slow tempo may lead to a loss of audience interest. Mastery of speech tempo facilitates clear comprehension of ideas, enables listeners to focus on key points, and allows speakers to add emotional colouring to their statements.

Journalists adjust the tempo of speech depending on the purpose of the presentation and the genre. In news reports, a fast or moderate tempo is generally appropriate, whereas interviews usually require a slower tempo to emphasize the meaningfulness of the message. Language and literature teachers also use speech tempo as a tool for conveying knowledge to students and for fostering their culture of listening and text comprehension. A faster tempo enlivens narration, while a slower one highlights the importance of certain concepts or artistic images. Thus, speech tempo functions as a means of logical and emotional expressiveness that enables future teachers and journalists to convey information effectively, maintain attention, establish contact with listeners, and create a particular emotional atmosphere.

By mastering the means of logical and emotional expressiveness, future professionals develop rhetorical competence which, according to O. Kucheruk, O. Nyliarska, and other scholars, enables them to present themselves as persuasive speakers and achieve success in their professional activities [5: 35].

важливим засобом логіко-емоційної виразності.

Ще один важливий чинник логіко-емоційної виразності – темп мовлення, оскільки безпосередньо впливає на рівень комунікативної ефективності й сприйняття інформації. Уміння змінювати темп мовлення професійно важливо для майбутніх учителів-словесників і журналістів, адже саме від темпу залежить переконливість і динамічність мовлення, здатність утримувати увагу слухачів. Якщо темп швидкий, то це ускладнить розуміння, складеться враження поспіху й поверховості, а надто повільний – викликає втрату інтересу аудиторії. Володіння темпом мовлення сприяє чіткому засвоєнню думок, дозволяє зосередитися на ключових моментах і емоційно забарвити висловлювання.

Журналіст змінює темп мовлення залежно від мети виступу й жанру. У новинних матеріалах доцільно використовувати швидкий або середній темп, в інтерв'ю – більш уповільнений, щоб підкреслити змістовність повідомлення. Учитель-словесник використовує темп мовлення як інструмент донесення знань учням, спосіб формування в них культури слухання й розуміння тексту. Швидший темп оживляє розповідь, повільніший – підкреслює важливість певних понять чи художніх образів. Темп мовлення виступає тим засобом логіко-емоційної виразності, що дає змогу майбутнім учителям-словесникам і журналістам ефективно передавати інформацію, підтримувати увагу, встановлювати контакт зі слухачами й створювати певний емоційний настрій.

Оволодіваючи засобами логіко-емоційної виразності, майбутні фахівці розвивають риторичну компетентність, що, за словами О. Кучерук, О. Гилярської та інших дослідників, дасть змогу виявити себе переконливими мовцями й досягти успіху в професійній сфері [5: 35].

Також велике значення мають позамовні засоби виразності, що допомагають налагодити контакт з аудиторією та зробити словесне

Extralinguistic means of expressiveness are also of great importance, as they help establish contact with the audience and make verbal messages clearer, more persuasive, and emotionally enriched. L. Butuzova and K. Kharyponchuk claim that nonverbal communication tools – such as posture, gestures, facial expressions, eye contact, appearance, and gait – may sometimes be more expressive, effective, and informative than verbal means [2: 558]. Posture reflects the speaker's internal state and demonstrates confidence, openness, or restraint during communication. For both language and literature teachers and journalists, correct posture promotes audience trust and creates an impression of readiness for dialogue and professional competence. Gestures help structure speech, express emotional nuances, and emphasize semantic accents. They facilitate the audience's perception of information by performing illustrative, explanatory, or regulatory functions, complementing and accompanying speech. Conversely, excessive gesticulation may reduce communicative effectiveness; therefore, future teachers and journalists should learn to use gestures moderately and appropriately. Another highly expressive means of nonverbal communication is facial expression, which enhances the persuasiveness of speech and conveys the emotional state of the speaker. Facial expressions can highlight important points and create an atmosphere of trust and openness. For teachers, facial expressions sometimes perform an educational function by shaping the emotional attitude of students, whereas for journalists they may serve as a means of maintaining audience attention and as a component of their professional image.

Thus, the means of logical and emotional expressiveness play an important role in the professional activity of journalists and language and literature teachers. The following practical tasks are proposed to help future professionals master these means: 1. Read any media text using different intonations: enumeration, question, exclamation, surprise; read it in a cheerful and sad tone,

повідомлення більш зрозумілим, переконливим і емоційно насиченим. Л. Бутузова та К. Харипончук вважають, що засоби невербального спілкування, такі як поза, жести, міміка, погляд, зовнішній вигляд, хода тощо, можуть бути більш виразними, дієвими та інформативними, ніж вербальні [2: 558]. Поза демонструє внутрішній стан того, хто говорить, упевненість, відкритість або замкненість у процесі комунікації. Для вчителя-словесника й журналіста правильна постава сприяє довірі аудиторії, створює враження налаштованості на діалог, компетентності. Жести дають змогу структурувати мовлення, виявляти емоційні відтінки, виокремлювати смислові акценти. Вони полегшують сприйняття інформації слухачами, виконують ілюстративну, пояснювальну або регулятивну функцію, доповнюють і супроводжують мовлення. І навпаки, надмірна жестикуляція приводить до зниження ефективності комунікації, тому майбутнім учителям-словесникам і журналістам потрібно навчитися користуватися жестами помірковано й доречно. Одним із найвиразніших засобів невербальної комунікації є також міміка, яка робить мовлення більш переконливим і передає емоційний стан мовця. Вона може допомогти підкреслити важливі моменти, створити атмосферу довіри та відкритості. Для вчителя міміка інколи виконує виховну функцію, оскільки формує емоційний настрій школяра, а для журналіста може слугувати засобом утримання уваги, складовою його професійного іміджу.

Отже, засоби логіко-емоційної виразності мають велике значення в професійній діяльності журналіста й учителя-словесника. Пропонуємо кілька практичних завдань для опанування засобами логіко-емоційної виразності майбутніми фахівцями: 1. Прочитайте будь-який медіатекст з інтонацією перелічування, запитання, оклику, здивування; весело й сумно, серйозно й жартівливо тощо. 2. Визначте

in a serious and humorous manner, etc. 2. Determine the appropriateness and specific features of using extralinguistic expressive means in broadcast speech (for example, in evening news) and during a literature lesson. 3. Complete the creative exercise "Mixed (Surzhyk) or Standard Language?". Divide into two groups with opposing views. Using means of logical and emotional expressiveness, the first group argues for the advantages of standard literary language for modern youth, while the second defends the right to speak as they prefer and not differ from their peers. 4. Complete the creative exercise "Nonverbal Means of Communication". Discuss the appropriateness or inappropriateness of using nonverbal means in communication. Determine which nonverbal signals may indicate friendliness, interest, inattentiveness, disrespect, or irritation. 5. Prepare a nonverbal presentation about yourself. 6. Conduct an interview with a fellow student using a "silent emphasis". Before asking the next question, pause. Sometimes the interviewee continues speaking and reveals additional details.

Extralinguistic expressive means constitute an important component of the logical and emotional expressiveness of speech. In the training of future journalists and language and literature teachers, it is important to develop the ability to combine verbal and nonverbal means of communication effectively, as their coordinated interaction ensures a stronger communicative impact on recipients.

Conclusions and research perspectives. Means of logical and emotional expressiveness are essential tools in the professional activity of future journalists and language and literature teachers, as they facilitate effective communication, enhance comprehension of meaning, and strengthen emotional impact on listeners. They perform informational, persuasive, emotional-aesthetic, regulatory, and other functions. Intonation, pauses, logical stress, speech tempo, melody, and extralinguistic expressive means combine the intellectual and emotional levels of perception. Journalists use these means to create

доцільність та особливості застосування позамовних засобів виразності під час ефірного мовлення (на прикладі вечірніх новин), під час уроку літератури. 3. Виконайте креативну вправу "Суржик чи літературне мовлення?". Поділіться на дві протилежні за вподобаннями групи. Використовуючи засоби логіко-емоційної виразності, перша група доводить перевагу літературного мовлення сучасної молоді, друга – захищає право розмовляти так, як їм подобається, і не відрізнятися від однолітків. 4. Виконайте креативну вправу "Невербальні засоби комунікації". Обговоріть доцільність чи недоцільність використання невербальних засобів під час спілкування. З'ясуйте, які невербальні засоби можуть означати доброзичливість, зацікавленість або ж неухважність, зневагу, роздратування. 5. Підготуйте невербальну розповідь про себе. 6. Візьміть інтерв'ю в одногрупника, використовуючи "мовчазний акцент". Перед тим, як ставити наступне запитання, зробіть паузу. Інколи інтерв'юований сам продовжує відповідати й розкривати більше деталей.

Позамовні засоби виразності виступають важливою складовою логіко-емоційної виразності мовлення. У процесі підготовки майбутніх журналістів і вчителів-словесників важливо розвивати вміння ефективно поєднувати вербальні й невербальні засоби комунікації, адже їхня злагоджена взаємодія може забезпечити ефективність впливу на реципієнтів.

Висновки та перспективи досліджень. Засоби логіко-емоційної виразності – важливі інструменти в професійній діяльності майбутнього журналіста та вчителя-словесника, адже вони сприяють ефективній комунікації, кращому розумінню змісту й емоційному впливу на слухачів; виконують інформаційну, переконувальну, емоційно-естетичну, регулятивну та інші функції. Інтонація, пауза, логічний наголос, темп, мелодика мовлення та позамовні засоби виразності поєднують інтелектуальний і чуттєвий рівні

accessible and persuasive texts, develop their individual creative style and communicative culture, and establish trust and emotional contact with the audience. Language and literature teachers employ them as an important instrument of educational and pedagogical influence, since students' interest in literature and their emotional response largely depend on the expressiveness of the teacher's speech. In the process of professional training, every specialist must learn to master the means of logical and emotional expressiveness and develop the ability to apply them effectively, which will ensure successful communication in the modern information environment. Promising directions for further research include the theoretical interpretation of means of logical and emotional expressiveness and the practical implementation of methodologies aimed at developing a high level of speech culture and effective communication among future journalists and language and literature teachers.

сприймання. Журналісти ці засоби використовують для створення доступних і переконливих текстів, власного творчого стилю, комунікативної культури, формування довіри й емоційного контакту з аудиторією; учителі-словесники – як важливий інструмент освітнього й виховного впливу, оскільки від їхньої виразності мовлення залежить інтерес та емоційне ставлення учнів до літератури. У процесі професійної підготовки кожному фахівцю необхідно навчитися володіти засобами логіко-емоційної виразності, розвивати вміння їх застосовувати, що допоможе забезпечити ефективну комунікацію в сучасному інформаційному середовищі. Перспективними вважаємо дослідження теоретичного осмислення засобів логіко-емоційної виразності й практичного впровадження методик, спрямованих на формування високої мовленнєвої культури й ефективної комунікації майбутніх журналістів і вчителів-словесників.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Bashmanivska, L.A. (2025). Dyktsiia ta holos yak skladovi profesiinoho movlennia maibutnoho zhurnalista [Diction and Voice as Components of the Professional Speech of a Future Journalist]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka – Academic Notes of the V.I. Vernadsky Tavrichesky National University. Series: Philology. Journalism*, t. 75, № 1, 211-215. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.2/33> [in Ukrainian].
2. Butuzova, L.P., & Kharyponchuk, K.M. (2023). Neverbalna komunikatsiia pedahoha yak zasib formuvannia yoho avtorytetu [Nonverbal Communication of a Teacher as a Means of Forming Their Authority]. *Global science: prospects and innovations*. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom, 557-566 [in Ukrainian].
3. Dadukevych, O.V., & Tsyvata, Yu.V. (2022). Intonatsiia yak zasib lohiko-emotsiinoi vyraznosti v slovesnii dii profesiinoho aktora [Intonation as a Means of Logical and Emotional Expressiveness in the Verbal Action of a Professional Actor]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv – Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts: nauk. zhurnal*, № 4, 161-166. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.4.2022.269398> [in Ukrainian].
4. Kolomiiets, O., & Balanda, T. (2023). Rol intonatsii u protsesi dekoduvannia semantyky vyslovliuvannia v anhliiskii movi [The Role of Intonation in the Process of Decoding Utterance Semantics in the English Language]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian Philological Studies / redkol.: I.M. Zymomria (holov. red.), M.M. Palinchak, Yu.M. Bidzilia ta in.* Uzhhorod: Vydavnychiy dim "Helvetyka", t. 1, vyp. 28, 117-120. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.28.1.21> [in Ukrainian].
5. Kucheruk, O., Hyliarska, O., Karaman, O., Korytska, H., & Dyka, N. (2022). Vykorystannia elektronnykh osvitykh resursiv dlia formuvannia rytorychnoi

kompetentnosti maibutnikh uchyteliv u pedahohichnykh koledzhakh [The use of electronic educational resources for the development of rhetorical competence of future teachers in pedagogical colleges]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information technology and learning tools*, t. 92, № 6, 35-60. DOI: 10.33407/itlt.v92i6.4803 [in Ukrainian].

6. Moroz-Rekotova, L.V. (2015). *Kultura movlennia ta vyrazne chytannia [Speech Culture and Expressive Reading]: navch. posibnyk*. Berdiansk: Vydavets Tkachuk O.V., 222 [in Ukrainian].

7. Orlova, O.P. (2012). Pauza yak ekstralinhvistychnyi komponent formuvannia kultury dialohichnoho movlennia [The Pause as an Extralinguistic Component in the Formation of Dialogic Speech Culture]. *Naukovi zapysky. Seriia "Filolohichna" – Scientific notes. Philological series*, vyp. 31, 89-91 [in Ukrainian].

8. *Osnovy oratorskoho mystetstva [Fundamentals of Oratory]*. (2020): navch. posib. / uklad. T.V. Siroshtan, S.I. Yermolenko, Z.O. Mytiai. Melitopol: Vyd-vo MDPU im. Bohdana Khmelnytskoho, 89 [in Ukrainian].

9. Petriv, O.V., & Lehka, L.I. (2021). Etnolinhvistychni ta funktsionalni aspekty vykorystannia lohichnoho naholosu v poezii Vasylia Stusa (na prykladi virsha "Iak dobre te, shcho smerti ne boius ya") [Ethnolinguistic and Functional Aspects of the Use of Logical Stress in the Poetry of Vasyl Stus (Based on the Poem "How Good It Is That I Do Not Fear Death")]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Zhurnalistyka – Academic notes of the V.I. Vernadsky TNU. Series: Philology. Journalism*, t. 32 (71), ch. 1, № 2, 56-61. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.2-1/10> [in Ukrainian].

Received: February 25, 2026

Accepted: March 16, 2026

Published: March 27, 2026

